

Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of Marmara Social Research

ISSN 2146-6017

Sayı 5, Haziran 2014

ULRICH BECK: KÜRESEL RİSK VE KOZMOPOLİTAN POLİTİKA

Halil Çelik¹

ÖZET

Bu çalışma, esas olarak, Ulrich Beck'in kozmopolitan perspektifini, onun risk toplumu teorisi bağlamında irdelemeyi amaçlamaktadır. Risk kavramı, modern bir kavramdır. Beck'e göre "risk" felaketten farklıdır. Felaket, yıkım momentidir. Risk, felaketin beklenmesi anlamına gelir ve eyleme geçme zamanının geldiği mesajını verir. Tehlike beklentisi artık ulusal değil kozmopolitandır. Ulus devletler de, ulusal sorunların çözümünde temel birimler değildirlere. Milliyetçilik, küreselcilik ve demokratik otoriteriyenizm; kozmopolitan toplumların başlıca düşmanlarıdır. Bir kozmopolitan moment olarak küresel risk; paradoksal biçimde, umudun, inanılmaz fırsatların da momentidir. Risk toplumundakozmopolitanizm;başımıza gelen-gelecek olanlara karşı gözümüzü açtığı gibi, aynı zamanda yenibaşlangıçları yapmak için de bizi teşvik eder.

Anahtar kelimeler: Risk toplumu, düşünömsellik, küreselleşme, kozmopolitan toplum, kozmopolitan politika

ULRICH BECK: GLOBAL RISK AND COSMOPOLITAN POLITICS

ABSTRACT

This study aims specifically to explicate Ulrich Beck's cosmopolitan perspective in the context of his 'risk society' theory. The concept of risk is a modern concept. The 'risk' according to Beck differs from the catastrophe. The catastrophe is the moment of destruction. Risk means the anticipation of catastrophe and implies the message that it is high time for us to act. The anticipated state of hazard is no longer national but cosmopolitan. National states are no longer the primary units for solving national problems. Who are the enemies of cosmopolitan societies? Beck discusses three problems: nationalism, globalism and democratic authoritarianism. Global risk is paradoxically also a moment of hope, of unbelievable opportunities – a cosmopolitan moment. Cosmopolitanism in risk society opens our eyes to something that happens to us, but at the same time stimulates us to make new beginnings.

¹ Hacettepe Ü. İletişim Bilimi Doktora Öğrencisi

KeyWords: Risk society, reflexivity, globalization, cosmopolitan society, cosmopolitan politics

Giriş

Ulrich Beck 2002 yılında, Komünist Manifesto (Marx ve Engels, 1848)'ya atıfta bulunarak, yeni milenyumun başlangıcında artık "Kozmopolitan Manifesto" zamanının geldiğini yazar. Yaşanılan bireyci, küresel ve zannedildiğinden daha fazla ahlakçı bir çağda, etkili bir kozmopolitan dünya politikası yaratmak için birleşme çağrısı yapar (2002a-41). Bu doğrultuda Beck, özellikle son dönem çalışmalarında kozmopolitanizm konusuyla daha fazla meşgul olmuştur. Bu bakımdan, Beck'in kozmopolitanizm ve kozmopolitan politika yaklaşımını anlayabilmek, öncelikle son yıllarda yaptığı çalışmaların dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Beck'in, ilk olarak, 1986 yılında Almanca basımı yapılan, 1992 yılında "Risk Society: Towards a New Modernity" adıyla İngilizce'ye çevrilen kitabında ortaya koyduğu risk toplumu teorisinin, onun kozmopolitanizm yaklaşımı ile yakından bağlantılı olduğu ve bu yaklaşıma bir temel sağladığı söylenebilir. Özyurt (2011:66-69)'un belirttiği gibi; 21. yüzyılın başlarında kozmopolitan durumun (cosmopolitan condition) olgusallaştığını belirten Beck, ulusal sınırları aşan "küresel riskler" in bu durumun önemli göstergelerinden olduğunu öne sürmektedir.

Bu çalışmada, Beck'in kozmopolitanizm yaklaşımına odaklanılacak; bu kapsamda öncelikle risk toplumu kuramı ve bu bağlamda risk ve düşünümsellik kavramları incelenecektir. Kozmopolitanizm yaklaşımı; Beck için anahtar kavramlar olan küreselleşme, kozmopolitan toplum, sınıf ve bireyselleşme kavramları çerçevesinde anlaşılmalı çalışılacaktır. Kozmopolitan politika başlığı altında Beck'in politik önerileri yer alacak, ardından Beck'in fikirlerine yöneltilen eleştirilere değinilecektir. Sonuç bölümünde, eleştiriler de dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

1. Risk ve Düşünümsellik

Modernleşmenin, farklı bir aşamaya geçmiş olsa da devam ettiğini düşünen Beck'in risk toplumu teorisinde, toplumsal değişme üç aşamalı bir dönemselleştirmeyle açıklanmaya çalışılmaktadır: Modern öncesi dönem, Basit (birinci) modernleşme (sanayi toplumu) ve Düşünümsel (ikinci) modernleşme (risk toplumu) (Esgin, 2013:684-686). Bu dönemselleştirmede anahtar kavramlardan biri "risk"tir. Modern öncesi toplumlarda riskler insan ürünü olmayıp, dışsal nitelikte iken, modern toplumlarda riskler ve tehlikeler artık yazgı konusu olmaktan uzaklaşmıştır. Modern toplum, riskleri kontrol altına almayı amaçlarken; risk toplumunda riskler, hesaplanamaz, açıklanamaz ve sınırsız olma niteliklerini kazanmışlardır (Beck, 1992). İlerlemeyi esas alan modernleşme süreciyle (sanayi toplumu), "aşırı bilgi ve bilginin bilinçsiz kullanımı" sonucu, küreselleşmiş nitelik taşıyan, politik, ekonomik, kültürel ve çevresel olabilen risklerle örülü bir dünya ortaya çıkmıştır (Soydemir, 2011).

Söz konusu dönemselleştirmenin diğer önemli kavramı olan düşünümsellik (reflexivity), Beck'e göre birinci ve ikinci modernleşme arasındaki en önemli ayırmadır ve bilinçlenmeye işaret eder. Modernleşmenin yan etkileri olarak görülen küresel risklere karşı herkesin bilinçlenme ve eleştirel bir bakışa sahip olması gerekliliğinin altı çizilmektedir (Esgin, 2013, Soydemir, 2011, Çuhacı, 2007).

Beck'in risk toplumu teorisini şematize ederek özetlemeye çalışan Alan Roxburgh², ayrımı faillik (agency) kavramında bulur. Buna göre; modern öncesi ve erken-modern dönemler, kurumlar ve yapıların failler üzerinde olması ile betimlenirken; geç ya da düşünümsel modern dönemin temel özelliği, failliğin yapıya göre öncelik kazanması olmaktadır. Dolayısıyla bu yaklaşımda, riskten ziyade düşünümselliğin öne çıkarıldığı söylenebilir.

Kozmopolitanizm yaklaşımına temel teşkil eden risk toplumu teorisinin iki anahtar kavramı olan risk ve düşünümsellik üzerinde etraflıca durulması, öncelikle bu kavramlara Beck'in yüklediği anlamın ortaya konulması gerekmektedir.

1.1.Risk

²<http://www.nextreformation.com/wp-admin/resources/risk-society.pdf>

Beck (2002b:3), riskin modern bir kavram olduğunu ifade eder. “Risk” ile “felaket (catastrophe)” (Beck, 2008) ve “risk” ile “kriz” (crisis) ve “tehlike (hazard)” (Beck, 2013) kavramlarını birbirinden ayıran Beck, aralarındaki farklılıkları gösterir. Tehlike ve riskin birbirlerini ön varsaydığını (presuppose) belirten Beck (2013:6-7), aralarındaki ayrımı fiili (actual) olup olmamalarına bağlar. Tehlikeler, fiili zaman ve mekanda mevcut ve empirik olarak ölçülebilir iken; riskler, geleceğe yönelik olasılıklardır ve hesaplanamazlar. Beck (2013:6) için kriz kavramı, istisnai olmayı ve aşılarak kriz öncesi duruma dönmenin mümkün olduğunu ima eder ve bu yönüyle aldatıcıdır. Oysa risk; istisna değil, normal bir durumdur, dolayısıyla toplum ve politikanın büyük dönüşümünün motoru olabilir. Ayrıca önceki duruma geri dönüşü değil, yaklaşmakta olan küresel tehlike ile ona ulusal politikalar çerçevesinde verilebilecek elverişli cevaplar arasındaki ayrımı gösterir.

Beck (2008:2)’e göre risk; felaket değil, felaketin önceden görülmesi, beklenmesi (anticipate) anlamına gelir ve “gerçek” değil, “gerçekleşecek olan”dır. Bu bakımdan risk, Beck (2009:4) için; hayali, sinsi, hem var olan hem olmayan ve her yerde var olmayı ima eder ve önleme politikalarının gerekçesi olur.

Günümüzde söz konusu olan “yeni” riskler, küresel risklerdir. Bu yeni riskler; 1) Ulus devlet ya da herhangi bir sınır tanımaz, neden ve sonuçları bir coğrafi bölge veya mekan ile sınırlı değildir (Örn. İklim değişimi), 2) Sonuçları prensip olarak hesaplanamaz, gelecekteki tehlikeleri tahmin etmek için geçmiş bilgi ve deneyime güvenilemez. Yeni riskler uzun bir dönem boyunca gizli olarak kalabilirler (Örn. Nükleer atık). Bu yüzden zaman içindeki etkileri belirlenemez ve sınırlanamaz, 3) Karmaşıktırlar, neden ve sonuçları güvenilir biçimde belirlenemez (Örn. Finansal krizler), Ayrıca, insanlığı tehdit eden yeni tip felaketler telafi edilemez. Telafinin yerini “önlemek için önceden önlem alma” ilkesi alır (Beck, 2008:2-4).

Beck (2008 ve 2009) riskin, daha çok toplumsal olarak üretilen bir fenomen olduğunu belirtir. Risk anlayışı içinde ikili kodlamalar (iyi-kötü vb.) mevcut değildir. İnsanlar birbirlerinden iyi ya da kötü değil, fakat yalnızca daha çok veya az riskli olmalarıyla ayrılırlar. Herkes diğerleri için az ya da çok risk taşıyabilir. Bireysel sorumluluk, karar vericinin verdiği kararın sonuçlarını kabul

etmesi anlamına gelirken; bu kararın yan etkileri (side-effects) nedeniyle savunmasız (vulnerable)olan diğer insanların etkilenmesi, toplumsal sorumluluk olarak nitelendirilir.

Riskler, insanların karar ve müdahalelerinin sonuçlarıdır. Ancak bazılarının riskleri tanımlama-belirleme gücü diğerlerinden fazladır. Riske maruz kalma, modern toplumun temel eşitsizliği olarak sınıfın yerini alır, çünkü aktörler tarafından riskin nasıl tanımlandığına bağlıdır. Modern toplumdaki tanımlama ilişkileri, Marx'ın üretim ilişkileri gibi düşünülebilir. Tanımlama eşitsizlikleri güçlü aktörlerin, kendilerinin risklerini en az, diğerlerinininkini en çoklaştırmalarına imkan sağlar (Beck,2008:2).

Felaketlerin “doğal” olarak nitelendirilmesi ve yalnızca doğa kanunlarına başvurularak izah edilmeye çalışılması, riski tanımlama bakımından eşit olmayan toplumsal ilişkilerin doğallaştırılmasına hizmet eder.Oysa hiçbir felaket (Örneğin küresel ısınma, nükleer kazalar) saf biçimde fiziksel ya da toplumsal değildir. Doğa, kendi başına felaket yaratıcı olarak görülemez. Felakete yol açma, toplumsal bağlam, yani “toplumsal bakımdan hassas-korunmasız olma (socialvulnerability)” düşünülmeden anlaşılamaz (Beck, 2013:7-8).

1.2.Düşünümsellik

İkinci modernleşmeyi birincisinden ayıran, riskler ve risklerin istenmeyen ve gizli yan etkilerine verilen cevapların öz-bilinçli (self-conscious) olmasıdır ve bu cevaplar, politik, akademik ve kamusal söylemin (discourse) nesnesi olurlar. Böylece Beck'in düşünümselliği, daha bilinçli ve akılcı bir tavır varsayımına doğrumeyleder(Cottle, 1998:12-13).

Bilinçli olma durumu nasıl ortaya çıkacak ya da nasıl sağlanacaktır? Beck için yeni olan küresel risk ve felaketlerin mevcudiyeti bu bakımdan önemli bir etmendir. Çünkü bunlar ulusaşırı (transnational), kozmopolitan bir tehlike durumu olarak dost-düşman ayrımını geçersiz kılan kozmopolitan bir moment yaratır. Bu kozmopolitan moment, sınırları ve çatışmaları aşan bir sorumluluk kültürü doğuracak ahlaki ve politik alan açar. Ancak bu alanın, kısa zamanda küresel öğrenme sürecini teşvik edecek, zorlayacak bir güç ve yapı doğurması dabeklenemez.Felaketler, insanlık için öğreticidir ve riskin, felaket beklentisinin oluşturduğu düşünümselliğin bir parçasıdır. Felaket, yıkım momenti olduğundan asıl etmen felaket beklentisi, yani risktir.

Üretilmişbelirsizlik veküresel risklerin doğurduğu kozmopolitan momet aynı zamanda paradoksal olarak, inanılmaz fırsatların, umudun da momentidir (Beck, 2008:5).

Dewey'in “kamusal alanın ortaya çıkmasına, kolektif bağlayıcılığı olan kararlardaki genel çıkarın değil, kararların sonuçlarının neden olduğu” argümanına referansla Beck; insanların kararlara kayıtsızlığının, bu kararların sonuçlarını algılamaları ve bu sonuçlar hakkında diğerleriyle iletişim kurmaya başlamalarıyla birlikte ortadan kalkacağını söyler. İletişim, rahatlarını bozar ve onları endişelendirir, kayıtsızlık ve egoist durumdan çekip çıkarır.Böylece ortaklığa dayalı eylemin kamusal bir alanı oluşur. Risk ya da risk algısı, bütün sınırları etkisizleştiren bir kamusal alan yaratabilir. Kitle medyası, tehdidin her zaman ve her yerde olduğunu ne kadar çok yansıtırsa, risk algısının politik gücü o kadar büyür ve sınırlarda açtığı gedikler o kadar fazla olur. Riskler mevcut düzeni bozar, fakat bir yandan da yeni kurumların kurulması için hayati bir adım olarak görülebilir (Beck, 2008:5-7).

Riskin spesifik ontolojisi, gerçeklik ve temsil arasındaki ayrımın üstesinden gelinmesinde ifadesini bulur ve burada anahtar faktör, gerçekleşecek olana dair beklentidir. Küresel risklerin düşünömselliğinin ayırıcı özelliği; onun, paniğe yol açsa ve politik aktörlerce araçsallaştırılırsalar dahi, hem küresel kitle medyası röntgenciliği (voyeurism) hem de antropolojik şok, bencil olmayan ilgi ve korkuyu içermesidir (Beck, 2009:11-13).Küresel riskler, küresel normatif farkındalığa yol açabilir, kamusal alan ve hatta kozmopolitan bir bakış açısı yaratabilir (Beck, 2009:15).

2.Kozmopolitanizm ve Kozmopolitan Toplum

Kozmopolitanizm fikri Antik Yunanla başlamış ve onların politik ve toplumsal düşüncelerinin önemli bir parçasını oluşturmuştur (İrem, 2005:35).Günümüzde kozmopolitan düşüncenin iki ayrı düşünsel kaynağı olarak, Stoacı felsefe ve Kant'ın geliştirdiği ahlaki temellere dayalı dünya vatandaşlığı fikri gösterilmektedir (Birekul, 2011:65-66).

Pauline Kleingeld, 18.yy sonlarının Almanya'sı için,ahlaki, politik, kültürel, ekonomik ve romantik olmak üzere farklı varyasyonlardan oluşan bir kozmopolitanizm tipolojisi öne sürmekte;kozmpolitanizmin önüne getirilen sıfatların listelenmeye çalışılması, sayının ne kadar

çok olduğunu göstermektedir (Örn. Emperyalist,post-modern,çokkültürlü, köklüvs.) (Mendiata, 2009:241).Brett (1999:111)’in çalışmasında; postkolonyal (Parry 1991), kökleşmiş (Cohen 1992), yerel (Bhabha 1996) ve vatansever (Appiah 1998) kozmopolitizm türleri, yeni aşağıdan-kozmpolitanizmin örnekleri olarak gösterilmektedir.

Küreselleşmenin baskısıyla yaşanan değişimlerin kozmopolitizm gibi yeni bir kavramçerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünün Beck’in yeni kozmopolitizmi;küresel risklerin meydana getirdiği “zorunlu” kozmopolitanlaşmaya dayanır (Beck, 2008) ve dahili küreselleşmeye de vurgu yapanfili, kökleşmiş, diyalojik (2002a, 2008)birkozmpolitanizmdir.Mendiata (2009:255); düşünümsel, kökleşmiş kozmopolitizmin diyalojik olduğunu söyler. Burada anahtar kavram diyalogtur. Diğerlerinin yanıtını beklemek olarak diyalog, tamamen alıcı olmaya dayalı pasif bir eylem değildir. Diyalog, iletişimdir ve bu kozmopolitizmi dikey ve yatay olarak genişletir.

2.1.Küreselleşme ve Kozmpolitanizm

Beck (2002a:17-21) içinküreselleşme, aynı zamanda “yerelleştirme”ye de gönderme yapar,yani küresel-yerel diyalektiği söz konusudur. Ayrıca, sanıldığı gibi küreselleşme yalnızca ulus devletler ve toplumlar arasındaki veya ötesi ilişkileri değiştirmez. Öyleyse küreselleşme doğrusal olmayan, diyalektik bir süreçtir. Bu süreçte, küresel ve yerel, kültürel karşıtlık ya da kutuplar olarak değil birbiri içine geçmiş, birleşmiş unsurlar olarak bulunur.Bu süreç, ulus devlet toplumlarının içerisini de toplumsal ve politik dönüşüme uğratar. İşte kozmpolitanizm, içeriden (dahili) küreselleşme, ulusal toplumların içerisinin de küreselleşmesi anlamına gelmektedir.

Küreselcilik (globalism), küresellik (globality) ve küreselleşme(globalization) ayrımları yapan Beck,küreselleşmenin farklı boyutlarını ifade etmeye çalışır.Dünya piyasasının politik eylemleri yok etmesi ya da onların yerini alması olarak gördüğü küreselciliği, olumsuz anlamda, ‘dünya piyasasının yönetim ideolojisi’ ya da ‘neoliberalizmin ideolojisi’ olarak tanımlar. Küreselcilik çok boyutlu bir küreselleşmeyi tek boyuta,ekonomik küreselleşmeye indirger (Beck, 2000a:39-40). Küresellik, uzun zamandan beri bir dünya toplumu olarak yaşıyorolmamıza,hiçbir toplum ya da ülkenin dünyaya kapılarını kapatamayacağına işaret etmekte; küreselleşme, ulus-devletlerin

krizle karşılaştıkları, iktidarın,yönlendirmelerin, kimliklerin ve ağların oluşumunda ulusaşırı aktörlerin etkin olduğu bir süreç olarak anlaşılmaktadır (Beck, 2000b: 100-101).

Büyük ölçekli riskler mevcut düzeni bozar, ulusal ve uluslar arası politik ajanda kadar, kültürler, diller, dinler ve sistemlerin kendi kendine yeterliliklerini de keser. Fakat bir yandan da yeni kurumların kurulması için fırsat yaratır, sınırlar boyunca aktörleri etkinleştirir ve birbirine bağlar.Tarih boyunca kozmopolitizm; elitist, emperyalist, idealist, kapitalist olma kusurlarını taşımaya karşın, bugün olan gerçeğin kendi kendine kozmopolit olması, zorunlu (enforced) kozmopolitizmdir. Bu felsefi ve normatif kozmpolitizmden farklı; aktüel (fili) bir kozmopolitizmdir(Beck, 2008:7-8).

Kozmopolitizm sosyoloji paradigması, felsefi-normatif kozmopolitizmden üç noktada ayrılır: 1)Ulusdevletleri sosyolojinin inceleme birimi olarak alan metodolojik milliyetçiliği eleştirir; 2)Yirmibirinci yüzyılı kozmopolitizm çağı olarak görür; 3)Bu varsayımların bir metodolojik kozmopolitizm ihtiyacı doğurduğunu kabul eder(Beck, 2000a:26-33).

Metodolojik milliyetçilikte; kültürel, ekonomik, politik ve yasal sınırlar birbirleriyle karşılaşır, çatışırken; metodolojik kozmopolitizm tezinde bütün bu sınırlar farklılaşır, çoğullaşır. Milliyetçi yaklaşım (birinci modernleşme), monolojik; kozmopolitizm ise (düşünümsel modernleşme), diyalogik ve alternatif tahayyüle dayanır (Beck, 2000a:18).

Felsefi-evrenselci kozmopolitizmden farklı olarak, yeni kozmopolitizm, köklü/köklenmiş (rooted)kozmpolitizmdir; yerelliğin karşısında değil, yerellekle birlikte vardır. Kozmopolitizm, hem felsefi evrenselcilikten hem de milliyetçi tikelcilikten farklıdır. Ötekiliğin tanınması ve bencillikten vazgeçme kozmopolitizm düşüncesinin referanslarıdır (Beck, 2000a:21).

2.2.Kozmopolitizm Toplum ve Düşmanları

Beck (2002a:27-29), toplumsal yapınınulusaşırı ve kozmopolitizm hale gelmesinin(ontolojik değişim)epistemolojik değişimi de zorunlu kıldığını öne sürer.Günümüzde; üretim, kimlik, korku, haz, kader, iktidar ve siyaset gibi yaşam tarzlarıyla ilgili temel kavram ve sorunlar ulusal

olmaktan ziyade küresel bir bağlam içinde anlaşılabilirler. Klasik liberal moderniteye damgasını vuran zaman-mekan, kimlik ve üretim paradigmasının gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Ev içi cihazların arasına televizyon, özellikle internet ve mobil telefonların katılmasıyla; zaman, mekan, uzaklık ve yakınlık kavramlarının anlamı değişmiş; toplumsallık coğrafi yakınlığa bağli olmaktan çıkmıştır. Deneyim alanı, içinde yaşadığımız küresel ağlar, glocal (global-local), yani ev ile hiçbir yerin, yersizliğin sentezidir. Diyalojik tahayyül işte bu coğrafi olarak uzak olan diğerdünyaların hayali varlığını dikkate alır, daha baştan bunu varsayar (2002a:27-31).

Bu durum “kimlik” için de önemli sonuçlar doğurmuştur. Günümüzde artan sayıda insan uluslararası ticarete katılıyor, uluslararası çalışıyor, aşık oluyor, evleniyor ve çocuklarını uluslararası biçimde büyütüyor, eğitiyor. Bunun iki önemli sonucu; toplum hayatının sadece ya da öncelikle lokasyon tarafından belirlenmemesi ve toplumsal hafızanın birlik ve bütünlüğünü kaybetmesidir. Bu, modern iletişim ve mobiliteden yararlanmada herkesin eşit olduğu ve uluslararasılığın herkes için özgürleştirici olduğu şeklinde yanlış bir izlenime de yol açmaktadır (2002a:27-31-32).

Piyasaulusaşırını hale gelmiş, özellikle ticari faaliyet bakımından karar verme süreç ve çerçeveleri de küreselleşmiştir. Böylece, ulusal ekonomi ve uluslararası mübadeleye dayalı istatistiki bilgi (dünyanın istatikselsel görünümü) anlam ve önemini yitirmektedir. Uluslararası ticaret, firma-içi ticarete dönüşüyor. Aslında alınıp satılan bir şey yok, fakat daha çok ürünlerin ulusötesi firma operasyonunda ileri-geri ya da içeri-dışarı hareketleri var. Yeterli istatistik olmasa da, bazı hesaplamalara göre, uluslararası ticaretin % 40-60'ı bu firma-içi ticarettten oluşmaktadır (2002a:32).

2.2.1.Sınıf ve Bireyselleşme

Beck (2013:4); Çernobil, iklim değişimi, Fukuşima, Avro krizi vb. göz önüne alındığında, bu risklerin, toplumsal eşitsizliğin hem ulusal (ulus-içi) hem uluslararası düzeyde dramatik biçimde radikalleşmesine yol açtığını ve sınıf analizi terimleri ile kavramlaştırılmayacaklarını düşünür.

Bunlar, karakter ve sonuçları itibariyle küreseldirler. Dolayısıyla ulusal düzeyde yararlı olabilen sınıf kavramı, dünya risk toplumundaki ulusaşırı, kozmopolitantoplumsal eşitsizliği kavramak için yeterli değildir.

Esas olarak, toplumsal eşitsizlik üzerindeki sınıf kategorisinin (sınıf analizi) epistemolojik tekelinin ve sosyolojinin eşitsizliğe metodolojik milliyetçi yaklaşımının aşılması gerekir. LehmanBrothers iflası düşünüldüğünde; küresel finansal riskin yeni tip bir yeniden dağıtım ürettiği, bu yeniden dağıtımın yukarıdan ve ulusaşırı olduğu ve sınıf analizi ile kavranamayacağı görülür. Riskin devlet dolayımında yeniden dağıtımı, ulus devlet sınırlarını aşar ve sınıf çatışmasına sıkıştırılmaz. Örneğin bankaların yönelttiği risk, devlet tarafından toplumsallaştırılır ve kemer sıkma-tasarruf tedbirleriyle yurttaşlara (örn.emekliler) yüklenir. Riskin yeniden dağıtım çatışmaları, borç veren ve alan ülkeler ya da riski üreten ve güçlü ülkelerin ürettiği riskten etkilenen ülkeler arasında ortaya çıkar (Beck, 2013:6).

Sınıf analizlerinde, politik ve sosyo-ekonomik statü arasındaki uyumu sağlayan metodolojik milliyetçiliktir. Metodolojik milliyetçiliği aşan kozmopolitan yaklaşım, dönüştürücü bir çerçeveyi önerir. Ulus devlet artık toplumsal eşitsizliğin küresel boyutuna cevap veremez. Bir bölgesel devlette alınan kararlar, o devletin sınırları dışında yaşayanları da etkilemektedir. Bu şirketler, ulusaşırı girişimlere için de geçerlidir. Çünkü kültürel, politik ve ekonomik küreselleşme ulus devletlerin sınırlarında delikler açmış, toplumsal eşitsizlikler de ulusaşırılaşmıştır (Beck, 2002a:33). Bunun yanında, küresel eşitsizlik, zengin ve güçlü ulus devletlerin kararlarının risklerini yoksul ülkelere yüklemelerine imkan sağlamaktadır (Beck, 2007:692).

Sınıfı etkileyen diğer bir etmen de bireyselleşmedir. Beck (2007:700) için bireyselleşme, bireycilik değil, aksine bireye modern kurumlar tarafından dayatılan, makro-sosyolojik bir fenomendir (kurumsallaşmış bireyselleşme). Beck (1992: 131); kurumların bireylerin yaşam biçimleri üzerinde etkili olduklarını, yaşam biçimlerinin bu şekilde tasarlanmasının kurumsal bağımlılıklarla sonuçlandığını yazar. Özgür hale gelen birey, aslında emek pazarına, eğitime, tüketime, refah devletine, düzenlemelere, trafik planlamasına, tıptaki modalara ve olanaklara, psikolojik ve pedagojik danışma ve bakımlara bağımlı hale gelmektedir. Beck'e göre kurumsallaşan bireysellik, refahın standartlaşması ve yasallaşması ile ulus tarafından beslenen bir

süreçtir. İşgücü piyasasındaki ve eğitim alanındaki gelişmeler ise, bu durum için bir motor görevini üstlenmektedirler.

Bireyselleşme, sınıf mücadelesini dönüştürmekte ve sınıftan önce gelmektedir. Bu öyle bir süreçtir ki, toplumsal eşitsizlik artmakla birlikte sınıfların anlam ve önemi kaybolmaktadır. İç küreselleşme ve çoğullaşma sonucu işçi sınıfının kültürel homojenliği çözülmüştür. Çok etnisiteli ve çok uluslu işçi sınıfı artık bir işçi sınıfı değildir. Çerçeveyi değiştirip kozmopolitan bir bakış sağlanmalıdır. Bu bakımdan metodolojik milliyetçiliğin eleştirisi aynı zamanda ve öncelikle bireyselleşme teorisinin de kendini eleştirmesini gerektirir. Çünkü sadece sınıf teorisi değil, bireyselleşme teorisi de toplumsal eşitsizliklerdeki dönüşümü analiz etmede ulus devlet temelli bakış tuzağına düşebilmektedir (Beck, 2007:688-693).

2.2.2.Kozmopolitan Toplumların Düşmanları

Beck (2002a:38-40)'in yaklaşımında kozmopolitan toplumların düşmanları; milliyetçilik, küreselcilik ve demokratik otoriteriyenizm olarak gösterilir.Komünizm aşıldığına göre 21'inci yüzyılda gerçek tehlike milliyetçiliktir. Dünyanın, yakınlıkların ve kozmopolitanlığın arttığı bu dönemde, bir yandan uluslar ve etnik gruplar arasındaki sınırlar, engeller kalkarken, öte yandan etnik kimlik ve bölünmeler güçlenmektedir (self-determinasyon hakkı talepleri de).Şimdi baskın olan küreselleşme ideolojisidir. Küresel kapitalizm, toplumsal eşitsizlikleri artırdığı, sosyal güvenlik ve adaleti ortadan kaldırdığı için demokratik özgürlük kültürünün baş düşmanıdır.

Modern devletin manevra kabiliyeti ve demokratik özellikleri zayıflamakta, aynı zamanda otoriter davranma imkanları da güçlenmektedir. Demokratik otoriteriyenizm, demokrasisiz risk kapitalizmidir. Etnik milliyetçilik ve demokratik otoriyeteryenizm kombinasyonu özgürlüğe (liberty) saldırmakta,fakat aynı zamanda kozmopolitan hareketleri de cesaretlendirmekte, güçlendirmektedir (Beck, 2002a-40-41).

3.Kozmopolitan Politika

Kosova'ya Nato müdahalesinin, insan haklarını savunma adı altında meşrulaştırıldığını söylerBeck (2000c:82-84). Ulusal egemenliğe dayalı ulus devlet dünya düzeninden kozmopolitan

dünya düzenine geçiş, uluslararası hukuktan insan hakları hukukuna bir paradigma değişimini meydana getirir. Birinci modernleşmedeki uluslararası hukukun insan haklarına önceliği, ikinci modernleşmede, insan haklarının uluslararası hukuka önceliği şeklini almıştır. Şimdi insan haklarının taşıyıcıları, ulus ya da devlet gibi kolektif özneler değil, bireylerdir. Ancak insan haklarını önceleyen sistem, bir değerler sisteminden çok, güç ve iktidar sistemi olarak anlaşılmalıdır. Zira (2002a), Kosova örneğinde görüldüğü gibi, militer bir hümanizme de dönebilir. Bu ikilem, Kant'ın “ulusaşırı hukuk düzeni” ile çözülebilir. Yani, hegemonik askeri güç ve müttefikleri tarafından karar verilen ve tek taraflı yürütölen müdahaleleri dışlayan bir hukuk düzeni yaratılmalıdır.

Küreselciliği ve neoliberalizmi eleştiren Beck (2002b:11-13); neoliberalizmin, piyasaların küreselleşmesinin insanlığın sorunlarını çözeceği düşüncesine bel bağladığını, ancak neoliberal politikaların, işsizliğin, küresel eşişsizlik ve ekonomik çöküşlerin asıl sebepleri olduklarını belirtir. Neoliberalizmin, ulusaşırı düzenlemeler için ısrarcı olduğu alan ekonomi oldu ve ulus devletleri, ulusal sınırları muhafaza etti. Neoliberal devlet, sermayenin çıkarlarını dünya çapında meşrulaştırmak ve optimize etmek için devleti araçsallaştırdı. Bunun aksine kozmopolitan devlet biçimi fikri,güçlü bir çeşitlilik ve ulus sonrası (post-national)bir düzeni hayal etmek ve gerçekleştirmeyi amaçlar (Beck (2008:9-10).

Beck (2009:18-20)'in kozmopolitan politika için öne sürdüğü temel prensipler şunlardır:

1) Dünya risk toplumu, hiçbir ulusun kendi sorunlarının çözümünde tek başına efendi olamayacağı yeni bir tarihsel gerçeqliği sergiler. Hiçbir ulus problemleriyle tek başına başa çıkamaz (2008:9-10).

2) Küresel riskler, ulusaşırı ortaklıklar doğurur. Ulus devletler, güçlü ya da zayıf olmaları fark etmez, artık ulusal sorunları çözenin temel birimi değildirler. Hiçbir tekil oyuncu ya da rakip (ABD, Çin, AB) oyunu tek başına kazanamaz, hepsi ittifaklara bağlıdır(2008:9-10). Karşılıklı bağımlılık insanlığın belası değil, yaşamaya devam edebilmesinin ön şartıdır. İşbirliği artık bir araç değil, bir sonuçtur. Başarısızlık olasılığı daha fazladır çünkü hem etkililik hem de meşruluk devletler arasındaki işbirliğinin ürünleridir. Örneğin İsrail-Filistin çatışması, yalıtık biçimde,

sadece ikisinin doğrudan karşılıklı görüşmeleri yoluyla çözülemez. Her ulusun verme-alma sonucu bir şeyler kazandığı bölgesel uzlaşma yoluyla çözülebilir (İsrail, Lübnan, Filistin, Suriye).

3) Uluslararası örgütler, yalnızca ulusal politikaların sürdürüldüğü araçlar değildirler. Kozmopolitan gerçekçilik; uluslararası örgütlerin ne ulusal ne de öncelikle uluslararası çıkarlara hizmet etmediğini, fakat ulusal olanları uluslararası çıkarlara dönüştürdüğünü, genişlettiğini ve küresel politika aktörleri için uluslararası eylem ve güç alanları açtığını belirtir. Uluslararası örgütlerin oluşturulması, ABD'nin kendi gücünü sınırlandırmasını gerektirir; ki bu gücünün meşrulaştırılması suretiyle ABD'nin de çıkarına olacaktır.

4) Küresel risk politikasının meşruluğu; askeri güç ile küresel uzlaşmanın sağladığı güç arasındaki küresel güç dağıtımında bulunur.

5)Kozmopolitan gerçekçilik,diğer deyişle tek taraflı güç kullanımı yerine işbirliği, ekonomik bakımdan da gerçekçidir. Maliyetleri dağıtır ve azaltır. Asıl maliyet artışı, meşruiyet kaybında artar. Paylaşılan sorumluluk ve paylaşılan egemenlik, paylaşılan maliyet demektir.

Günümüzün ihtiyacı; küresel ölçekte düşünömsel düzenlemeler, yeni küresel aktörler (Dünya Bankası, Greenpeace..), AB'de güçlü politik kurumlar... En önemlisi ise bugünün küresel piyasasını düzenleyebilecek yeni bir karma ekonomi teorisi. Yaşanılan finansal krizlerden öğrenilen, neoliberalizmin, “bırakınız yapsınlar”cı serbest piyasa kapitalizminin küresel risk toplumu çağında yeri olmadığı. Ve elbette alternatif bir modernite mümkün: Küresel sorumluluk bilinci, ötekilerin farklılığının kabulü ve şiddet dışılık. Beck, ulusal ölçekte ise yeni politik özeninkozmopolitan partiler olabileceğini düşünür. Bunlar, hem uluslararası çıkarları temsil edip hem de ulusal politik arenada çalışabilirler (Beck, 2002a ve 2008).

Beck'in bunların yanında dikkat çektiği bir konu da “aşağıdan kozmopolitanizm (cosmopolitanismfrombelow)”dir. Tabandan yükselen kozmopolitanizm ağları içinde çalışma, kozmopolitan dayanışma ve risk topluluklarını yaratabilir. Sınırları çiğneyen bir dünyayı koruma bilinci ve küresel eylem formları ile aşağıdan kozmopolitanizmin inşasına çalışılmalıdır. Aksi durumda, evrensel bağlayıcı norm arayışı içinde olan küresel çabalar (Örneğin Doha'daki iklim

değişimi konferansı), sadece sembolik bir değer ifade etmekte, yararsız olabilmektedir. Çünkü kozmopolitan dayanışma için bir başlangıç noktası olan yerel-ulusal faaliyetler ihmal edilmektedir (Beck, 2013:8).

4.Eleştiriler

Elliott (2002:300) Beck'in; bilişselgerçekçilik, ahlaki prosedürcülük ile estetikve hermönetik (hermeneutik)öznelliğe dikkat eksikliği(KirpikveUrry, 1994); öz (self)'ün cisimleşmiş, somut doğasını kabul etmede başarısızlık(Turner, 1994,Petersen, 1996); ve öznellik ve öznelerarası (intersubjective) ilişkilerin psikodinamik ve duygusal boyutlarını ihmal(Elliott, 1996;Hollway ve Jefferson, 1997) bakımından eleştirildiğini belirtmektedir.Beck'in teorisi genellikle aşırılaştırıcı (excessivist) bir görünüm arz eder:toplumsal yeniden üretim vepolitikdönüşümderişke verilen aşırı önem diğertoplumsal güçleri ihmal eder (2002:312).

Martell (2008:3-6) Beck'te, kozmopolitanizmin gerçeklik mi farkındalık mı olduğu konusunda karışıklık olduğunu söyler. Beck bazen birincisinden bazen ikincisinden söz eder. Kozmopolitan gerçeklik geriye döndürülemez bir gerçekliktir, ancak kozmopolitan farkındalık mümkün olmayabilir. Bu modelde aslında, farkındalık ve eylemin etkin bir rolü yoktur, zira kozmopolitan gerçekliğin hükmü altındadırlar. Beck için, küresel riskler ve onların yan etkileri farkındalığı içerir ve toplumun kozmopolitan bilinçliliği bakımından öncü rolü oynar. Fakat bunun böyle olmadığına, ulusal ve ekonomik çıkarların küresel bilinçliliğin önüne geçtiğine ilişkin birçok delil vardır. Toplumsal sorumluluk etiği, hem tüketici hem de şirketlerin davranışlarına da yansımayaabilir.

Buna rağmen Beck'inbelki de en önemli katkısı, sunduğu çözümlerden ziyade, sahte kozmopolitanizmi ifşa etmesidir. Bu; uluslararası anlaşmalara yansıyan ulusal-hegemonik egoizm, Batılılaşmanın ötekilere empoze edilmesi, insan hakları ihlallerinin meşrulaştırılması, kozmopolitan insan hakları normlarından kozmopolitan aktörlerin muafiyeti, asimetric güç ilişkileri ile nitelendirilebilecek bir kozmopolitanizmdir (Martell, 2009:20).

Beck'in toplumsal yapı ve değişme bakımından medyaya atfettiği rolü inceleyen Cottle (1998); görüşlerin yüzeysel olduğu ve empirik dayanak sunmadığı gerekçesiyle Beck'ieleştirir. Bu modelde medya; kozmopolitan bilincin ortaya çıkmasıve risk tanımlama ilişkileri açısından merkezi bir öneme sahiptir. Ancak yapılan empirik araştırmalar Beck'in fikirlerini desteklememektedir.

Robert Dingwall'e göre de Beck, teori ile empirik veriler arasındaki ilişkiyi yeterli ölçüde inşa edememiştir. Bunun en önemli örneği, Beck'in risk toplumu teorisinde Almanya'ya ilişkin verdiği örneklerin, İngiltere modeliyle uyuşmamasıdır. Elliot'a göre de, Beck'in teorisi çeşitli sosyolojik zaafllara sahiptir. Bu zaafllardan en önemlisi, risk toplumu teorisinin toplumsal ilişkilerdeki belirsizlik ve risklerin açıklanmasında eleştirel düşünömsellik ile kurumsal dinamizm arasındaki ilişkiyi yeterli bir biçimde tanımlama konusunda başarısız olan objektivist ve araçsal modellere sığınmasıdır (Esgin, 2013:692-693).

Beck'e yöneltilen önemli eleştirilerden bir diğeri ise, onun risk toplumu analizinde sosyolojik bir analiz birimi olarak "sınıf" kavramını geri plana atmasıdır. Buna karşın, sınıfın önemli bir sosyolojik analiz birimi olmaya devam ettiğini gösteren çalışmalar da vardır. Örneğin Curran, Beck'in iddia ettiğinin aksine, çağdaş risklerin gelişiminin sınıf hatlarının daha da belirginleşmesini sağladığını dile getirmektedir. Risklerin üretiminin ve dağılımının artmasıyla sınıfsal eşitsizlikler daha çok önem kazanacaktır. Zira risk toplumunda şiddetlenen riskler, üst sınıfın çıkarlarını hem diğerlerine empoze etme hem de riske maruz kalma durumlarını en aza indirgeme avantajlarını açığa çıkaracaktır. Bunun yanı sıra Beck'in düşünömselliği, modernliğin bireye yüklediği görev bağlamında, failin düşünömselliğini koşullayan, sınırlarını oluşturan yapısal unsurları göz ardı ettiği gerekçesi ile eleştiriye maruz kalmıştır (Esgin, 2013:693-695). Ayrıca Beck'te ulusal bakış açısı ve devletin rolü, küresel bakış arzusuyula ihmal edilmiştir (Martell, 2008:17-18).

Sonuç

Beck'in risk toplumu teorisi, felaketlerin önceden görülmesi ve beklenmesi anlamıyla risk kavramına başvurur ve bazılarınca karıştırıldığı gibi bir felaket toplumunu betimlemez. Beck, "Titanik kazası" üzerinden, aralarındaki farkı şöyle açıklar: Felaket toplumunda çarpışma kaçınılmazdır ve sloganı "artık çok geç" olabilir. Bu metafor içinde risk toplumu, dümen kırıp çarpışmadan kaçınılabilmek ihtimaline işaret eder ve umut ilkesini barındırır (Beck, 2013:8). Küresel risklerin doğurduğu kozmopolitan moment; yıkım ve umudun momentidir.

Kozmopolitan momentin yeni başlangıçlara imkan tanıyan umut momentini, Beck'in kozmopolitan politika yaklaşımında somut önerilere dönüşür. Aşağıda, Beck'in kozmopolitan politikaya dair düşünceleri, iki başlık altında değerlendirilmeye çalışılacaktır:

1) Yukarıdan kozmopolitanizm ya da kozmopolitan dünya düzeni: Ulus devletleri özne olarak kabul eden uluslararası hukuk temelli dünya düzeninden, bireylere öznellik atfeden insan haklarına dayalı dünya düzenine geçilmiştir. Ancak insan hakları düzeni; neoliberalizm ve küreselciliğin küreselleşmeyi ekonomik alana sıkıştırması, politik alanda ulusal çıkar takibi ve ulus devlet çerçevesi güç ilişkilerinin egemen olmaya devam etmesi ve insan haklarının bu bağlamda araçsallaştırılması sonucunda sahte bir kozmopolitanizmi yansıtmaktadır. Kozmopolitan dünya düzeni için yerel ve küresel düzeyde oluşturulacak politik aktörler (kozmpolitan kurumlar); herşeyden önce ulusal ötesini (ulus devlet sonrası) hedeflemeli, küresel güç ilişkilerini, ulusal çıkar çerçevesini aşan ve küresel riskleri temel alan biçimde düzenleyebilmeli ve küresel eşitsizlikleri hesaba katmalıdır. Bu düzen; bireysel, ulusal ve küresel düzeydeki tüm aktörlerin, yani herkesin çıkarıdır.

2) Aşağıdan kozmopolitanizm ya da kozmopolitan dayanışma: Yapısal unsurların geliştirdiği bireyselleşme ve dahili küreselleşme; bir yandan özgürlük öte yandan yeni bağlılıklar üretmekte ve ulusal çerçeveyi esas alan dayanışma birimlerini aşındırmaktadır. Düşünömselliği ve kozmopolitan dayanışmayı sağlayacak olan da küresel risklerdir ve bu bağlamda ulusal çerçevenin aşılmasını gerektirir. Eleştirel bilinç için gerekli olan küresel risk algısının yönetilmesi ve kamusal alan inşası kapsamında iletişim, dolayısıyla medya, önemli rol ve işlevlere sahiptir.

Beck'in uluslararası hukuktan insan haklarına geçen dünya düzeni görüşü, eleştirel kozmopolitizm tartışmalarını da etkilemiştir. Kozmopolitizmin sol eleştirisini gözden geçirmenin zamanının geldiğini yazan Amy Bartholomew ve Jennifer Breakspear (2004); Beck'in belirttiği birinci moderniteye egemen olan ve eşit ulus devletler ile müdahale karşıtlığını ngren uluslararası hukuk ile ikinci modernitenin insan haklarını önceleyen dünya düzeni anlayışını dengeleme arayışı içinde olmak gerekmektedir.Sol, soykırımı varan insan hakları ihlallerini engellemeyi amalayabilecek ve daha barışıl ve müzakereye dayalı sorun çözme süreçlerine ortam hazırlayabilecek insan hakları temelli müdahaleyi meşru ve zaruri bir başlık olarak ele almak zorundadır. Eleştirel bir kozmopolitizm, müdahale karşıtlığı ilkesini insan hakları hareketiyle ilişkilendiren ve müdahale karşıtlığı ilkesine, sistematik insan hakları istismarcılarının elinden eşit iktidar hakkının alınmasına izin verecek bir istisna getiren tavır geliştirebilmelidir. Ancak Peter Gowan'ın haklı olarak belirttiği gibi, kozmopolitan dayanışma oluşturma çabalarının, reel kapitalizmin toplumsal ilişkileri ile karşı karşıya olduğu da gözden kaçırılmamalıdır.

Bu konuda son olarak;ulus devletin dönüşüm sürecini gören, “otoriteryen devletçilik” ve i-burjuvazi (milli ve komprador burjuvaziden ayrı olarak) kavramlarını geliştiren Poulantzas'ada değinmek yararlı olabilir. Poulantzas, ulus devletin dönüşüm sürecini erken bir şekilde görmüş, ama bunuonun sönümlenmesi olarak yorumlamamıştır: “Günümüzdeki evre,sermayenin uluslararasılaşması ile karakterize edilebilirse de,dnşmş haliyle ulus, burjuvazi için, bugün uluslararasılaşmaveya ulusaşırılaşma biçimini alan yeniden üretiminin odak noktası olmaya devam etmektedir. Modern ulusun bu sert çekirdeği,kapitalizme özgü üretim ilişkilerinin değişmeyen özünde yatmaktadır”. Devletin, ulus-devlet karakterini koruması gerçeği, Poulantzas'a göre, devletin kendi maddiliğinden de kaynaklanmaktadır. Zira devlet, egemen sınıfın herhangi bir aracı değildir ve “sermayenin her uluslararasılaşması evresi otomatik olarak devletlerin ulusaşırılaşmasına yol açmaz” (Wissel, 2004:83-96).

Kaynakça

Bartholomew, Amy ve Breakspear, Jennifer, Human Rights As Swords Of Empire, SocialistRegister, 2004, Vol.40

Beck,Ulrich, (1992), Risk Society: Towards a New Modernity, Translatedby Mark Ritter, SAGE, 1992 (Risikogesellschaft: Auf dem Weg in eineandere Moderne, SuhrkampVerlag, Frankfurt, 1986) Introduction: ScottLash, BrianWynne

“LivingYourOwn Life in a Runaway World:Individualization, Globalisation and Politics”,Global Capitalismiçinde,Eds.: Anthony Giddens ve WillHutton, New York: The New Press

“What is Globalization”, The Global Transformations Readeriçinde, Ed: David Held, Anthony McGrew, Malden/USA: PolityPress

The Cosmopolitan Perspective: Sociology of The Second Age of Modernity, British Journal of SociologyVol. No. 51 Issue No. 1 (January/March 2000) 79–105

The Cosmopolitan Societyand Its Enemies, Theory, Culture&Society, SAGE,2002, Vol. 19(1–2): 17–44

The Silence of Wordsand Political Dynamicsin the World Risk Society, Logos 1.4 – Fall 2002

Beyond Class and Nation: Reframing Social Inequalities in A Globalizing World, The British Journal of Sociology, 2007, Volume 58 Issue 4

Risk Society’s ‘Cosmopolitan Moment’, Lecture at Harvard University – November 12th, 2008
<http://www.labjor.unicamp.br/comciencia/files/risco/AR-UlrichBeck-Harvard.pdf>

Critical Theory of World Risk Society: A CosmopolitanVision, Blackwell Publishing Ltd., 2009, Constellations Volume 16, No 1

Risk, Class, Crisis, HazardsandCosmopolitan Solidarity/Risk Community – Conceptual and Methodological Clarifications, FMSH-WP-2013-31, april 2013
<http://wpfms.hypotheses.org>

Birekul, Mehmet, Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinde Kozmopolitan Kimlik, Birey ve Toplum, Bahar 2011, Cilt 1, Sayı 1, s.61-74

Brett, Neilson, ‘On the New Cosmopolitanism’, Communal/Plural: Journal of Transnationaland Cross-CulturalStudies, 1999, 7(1): 111-124

Cottle, Simon, UlrichBeck, ‘Risk Society’ andthe Media: A CatastrophicView?, SAGE,1998, EuropeanJournal of Communication,Vol. 13(1): 5-32

Çuhacı, Aysu, UlrichBeck’in Risk Toplumu Kuramı, Sosyoloji Dergisi / 3. Dizi 14. Sayı / 2007

Elliott, Anthony, Beck’sSociology of Risk: A Critical Assessment, SAGE, 2002, Volume 36(2): 293–315

Esgin, Ali, İmal Edilmiş Belirsizlikler Çağının Sosyolojik Yönelimi: UlrichBeck ve AnthonyGiddens Kaynaklı“Risk Toplumu” Tartışmaları, Gaziantep University Journal of SocialSciences, 2013, 12(3):683-696

İrem, Nazım, Liberal Cumhuriyetçilik, Çok kültürcülük ve Kültürel Demokrasi Talepleri, Uluslararası İlişkiler, Cilt 2, Sayı 8 (Kış 2005-2006), s. 33-75.

Martell, Luke, Beck’s Cosmopolitan Politics, Contemporary Politics 14, 2, 2008

Martell, Luke, Global Inequality, Human Rights and Power: A Critique of Ulrich Beck’s Cosmopolitanism, Critical Sociology, 35, 2, 2009

Mendieta, Eduardo, FromImperialtoDialogicalCosmopolitanism, Ethics&GlobalPolitics, Vol. 2, No 3, 2009:241-258

Özyurt, Cevat, Toplumu Yeniden Düşünmek: Kozmopolitanizm ve Çokkültürlülük, 6.Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı, 2011

Soydemir, Suat, Modernizmin Karanlık Yüzü:Risk Toplumu, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,Cilt 3, No 2, 2011

Wissel, Jens, NicosPoulantzas ve İmparatorluk, Çev.Emre Arslan ve Doğan Göçmen, Praksis 11, 2004, s.83-96